

Pécskő-dombi látomások

Balázs János festményei a 2017-es év aukción

P. SZABÓ ERNŐ

Ezen az összképen belül egyre fontosabb helyen szerepelnek

Balázs János (Alsókubin,

Rekordévet zárt a magyar műkereskedelem. Úgy tűnik, a válság évei után újra a régi árakat közelítik az aukciók leütései, és nemcsak a két piacvezető aukciós ház, de például a Nagyházi, a BÁV vagy a Pintér Aukciós ház árverésein is. A csúcsárak természetesen ezúttal is a megszokott nevekhez fűződnek, elsősorban Csontváry Kosztka Tivadarhoz, Tihanyi Lajoshoz, Perlrott Csaba Vilmoshoz, Aba Novák Vilmoshoz, de egy-egy igen magas leütési árnál olykor sokkal jobban jellemzi a műtárgypiac állapotát a keresztmetszet, az alacsonyabb – de nem alacsony – árkategóriákban elért eredmények adta összkép.

1905–Salgótarján, 1977), ahogyan korábban mondtuk és ahogyan ma egyre inkább emlegetik, a „cigányfestő”, a magyarországi roma festészet legkiemelkedőbb alakjának a képei. Művészete röviddel a felfedezése után az érdeklődés középpontjába került, s képei ma múzeumok, magángyűjtemények megbecsült darabjai, róla nevezték el néhány évvel ezelőtt az országos roma önkormányzat galériáját is. Hatalmas energiák sűrűsödtek benne, noha körülményei az alkotás minimális feltételeit is alig biztosították. A ház, amelyben élt, legfeljebb kunyhónak volt nevezhető, ahogy egy ránk maradt fényképen látjuk, a tetőn deszkákkal súlyozott kátránypapír, hogy ne folyjon be a víz. Szegény volt, szegények között élt,

BALÁZS JÁNOS: *Élmény*, 1972, olaj, vászon, 72,5×95 cm
HUNGART © 2018

ahogyan azt a szomszédos viskó alig embermagasságú tetőgerince mutatja. Mégis, egyik fényképén úgy állt ott a napfényben, mintha a leggazdagabbak közé tartozott volna, aki a viláért sem tenné be a lábát a domb aljában épülő lakótelep betoncelláiba. Szinte hihetetlen, hogy festeni csak igen későn, 1968-ban, azaz hatvanhárom éves korában kezdett. Először akvarellal, amelyet gimnazistáktól kapott, azután olajjal, vászonra. Kezdetben azt a látványt festette meg, amely az utcában, a Pécskő-dombi cigánytelepen körülvette, azután a látomásait, a titokzatos roma múlt,

a mesék, mítoszok képeit. Ahogyan Moldován Domokosnak vallotta egykor: „Én csináltam magamnak a vakkereteket, én feszítettem a vásznakat ki, és alapoztam. És végül én ebbe annyira belebolondultam, hogy aztán már nem mentem sehova. Nem mentem már gombászni, se az erdőre, se szénért haldára...”

Mint minden jó fénykép, az említett fotó is igazat mond, hiszen Balázs János „gazdag” volt valóban, s ahogyan festményeiből, verseiből kiderül, boldog is talán. Mintha csak a fényképen szereplő önmagát akarta volna megörökíteni, olyan szelíd mosollyal ábrázolja magát azon az önarcképen is, amelyet két évvel a halála előtt festhetett meg, 1975-ben. Néhány évvel korábban készítette *Kezdet* című alkotását, amelyen szintén ő látható, ecsettel a kezében, s amely néhány hónappal ezelőtt a Kieselbach Aukciós ház 56. aukcióján szerepelt az eladásra kínált művek között. A mű becsértéke 1–1,6 millió forint volt, kikiáltási ára 700 ezer forint – ehhez képest igen magas leütési árért (2,6 millió forintért) kelt el.

Úgy tűnik, Balázs János művei érték el az elmúlt műkereskedelmi év egyik legnagyobb sikerét. Mondanám, ő volt az év „felfedezettje”, de felfedezni már régen nem kell a műveit, a folyamatosan emelkedő leütési árak mellett annál nehezebb megszerezni őket. Jól érzékelteti ezt a Maklár Galéria év közepén rendezett tárlata, amelynek legtöbb darabja magántulajdonból került a kiállításra.

BALÁZS JÁNOS: *Látomás a cigánydombról*, olaj, farost, 70×60 cm
 HUNGART © 2018

A Maklár Fine Arts tervei között szerepel egyébként a művész életmű-katalógusának a megjelentetése. Legutóbb a Kieselbach, illetve a Virág Judit Galéria karácsonyi aukcióin kerültek kalapács alá művei. Utóbbiban 1,6 millióért ütötték le *Virágcsendéletét*, amely szerepelt a Maklár Galéria említett tárlatán, s amely, mint Balázs János legtöbb aukcionált alkotása, szintén becsérték felett talált gazdára. A legerőteljesebb volt az emelkedés a Kieselbach Galéria 55. aukcióján szerepelt *Élmény* című festményénél, amely 2,6 millió forintról indult, és a becsérték felső határát jelző 7 millió forintért kelt el.

A Kieselbach Galéria következő, 56. aukcióján öt Balázs János-mű is szerepelt, közülük háromnak az ára is látványosan emelkedett: az *Együtt (Akiket elhagytak)* 380 ezerről indult, és 3 millióért ment el (becsértéke 500–800 ezer forint), a *Kék világ* (700 ezer – 3,6 millió, becsértéke 1–1,6 millió forint) és a már említett *Kezdet*. Három mű került a Kieselbach Galéria karácsonyi aukciójára, a *Család (A Pécskő-dombi házban)*, amely 320 ezerről indult, és 800 ezer forintért talált új gazdára, a *Cigány mitológia* (750 ezer – 1,9 millió forint, becsértéke 1–2 millió forint) s végül a *Látomás a cigánydombról* (1,3 millió – 2,2 millió, becsértéke 1,8–2,6 millió forint). Szinte négyzetcentiméternyi pontossággal megmutatja ez a kép, hogy nézett ki a 70-es évek második felében lebontott salgótarjáni cigánytelep, ahol Balázs János élt, amíg alkotott. Bontáskor kényszerűségből ő is elfogadta a felajánlott cserelakást, és a vísköböl oda költözött. Az azonban már nem az ő világa volt, a költözésbe bele is betegedett, s utolsó éveit már alkotásra képtelenül élte meg. A betegségekért, bajokért némi elégtételt jelentett talán számára, hogy látta: értő meghallgatókra talált a cigánydombról elküldött üzenet.

A cikk megjelenését a B. Braun támogatta.